

І наостанок. Приведення діяльності з огляду місць подій відповідно до вимог міжнародних стандартів стане удосконаленням забезпечення функціонування державних органів та установ у цій сфері із прогнозованим підвищенням його якості, підвищить довіру міжнародних партнерів під час розслідування транскордонних, військових тощо злочинів та забезпечить поштовх для актуалізації положень криміналістики.

Список використаних джерел

1. Інструкція про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події : наказ МВС України від 03.11.2015 № 1339. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15>.

2. Участь спеціаліста в огляді місця події : довідник (ред. 1). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. 160 с.

3. ДСТУ ISO 21043-2:2021 «Криміналістика. Частина 2. Виявлення, фіксування, вилучення, транспортування та зберігання об'єктів» (ISO 21043-2:2018, IDT). Київ : ДП «УкрНДНЦ». 2022. 28 с.

Ревенко Анастасія В'ячеславівна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
завідувач кафедри криміналістики
та судової медицини Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних наук
Кононенко Н. О.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ОКРЕМИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, УЧИНЕНИХ НЕПОВНОЛІТНІМИ ТА ЩОДО НИХ

Дотримання прав і свобод неповнолітнього підозрюваного або потерпілого залежить не лише від того, що кодифіковано в Кримінальному процесуальному кодексі України (далі – КПК України) та міжнародно-правових актах, а й від суб'єктів, які безпосередньо здійснюють досудове провадження та осіб, які беруть в ньому участь (захисники, законні представники, педагог, психолог, лікар). Проявляється це через призму проведення окремих слідчих (розшукових) дій та особливостей залучення окремої категорії осіб до їх участі.

Основними проблемними слідчими (розшуковими) діями, які проводяться щодо неповнолітнього підозрюваного або потерпілого є: допит, освідування та судова експертиза.

Якщо мову вести про допит, то чинним КПК України передбачено, що допит неповнолітньої особи не може продовжуватися без перерви понад одну годину, а загалом – понад дві години на день» [1]. Щодо проблемних аспектів допиту неповнолітнього, то необхідно відмітити, що під час проведення допиту неповнолітнього підозрюваного або потерпілого, виникають спірні питання, вирішення яких повинно полегшити роботу слідчого, прокурора та покращити становище дитини, яка потрапила у сферу кримінального судочинства. Тому є необхідність в удосконаленні процесуальних форм відібрання пояснень та показань від неповнолітнього підозрюваного або потерпілого.

Участь неповнолітнього у кримінальному провадженні, особливо в статусі підозрюваного, для дитини – психологічно важке випробування, адже діти є психофізіологічно не зрілими та соціально не адаптованими. Тому учасникам кримінального процесу (слідчому, прокурору, судді, адвокату) необхідно направити всі дії не лише на встановлення обставин учиненого дитиною злочину, а й донести до її свідомості, що таке діяння є протизаконним та має низку негативних наслідків, проводячи тим самим профілактичні заходи з попередження вчинення кримінальних правопорушень у майбутньому [2, с. 168].

Наступним проблемним аспектом є освідування неповнолітнього. Правова регламентація та практичне здійснення освідування неповнолітнього підозрюваного або потерпілого є не досконалим, що зумовлює удосконалення процесуального регулювання та реалізації вказаної слідчої (розшукової) дії. Основна проблема полягає в тому, що проведення освідування за участю неповнолітнього підозрюваного або потерпілого має здійснюватися таким чином, щоб мінімізувати будь-який негативний вплив на психіку та соціальний розвиток дитини.

Ще одним проблемним аспектом можна назвати проведення певних видів судових експертиз, яке, своєю чергою, вимагає вилучення певних зразків для здійснення експертного дослідження, у тому числі від неповнолітнього підозрюваного або потерпілого. Зокрема, недосконалість правової регламентації та чіткого уявлення правоохоронців щодо практичної реалізації примусового отримання зразків для експертизи під час досудового розслідування не сприяє забезпеченню прав і свобод неповнолітніх підозрюваних щодо яких може здійснюватися вказана слідча (розшукова) дія.

Особливо актуальним це є під час відбору зразків у неповнолітнього, який підозрюється у скоєнні кримінальне правопорушення. На наш погляд, внаслідок чинення опору з боку неповнолітнього підозрюваного або потерпілого під час примусового відібрання зразків, можуть наставати серйозні негативні наслідки не лише для фізичного здоров'я дитини, а й для її емоційного і психологічного стану та відбиватися на подальшому психофізіологічному розвитку. На практиці мають місце випадки коли особа, у тому числі й потерпіла відмовляється від проведення з нею слідчої (розшукової) дії. Тому

питання про примусове провадження слідчих (розшукових) дій є відкритим. Загальновідомо, що існування суспільства неможливо без впливу одних його членів на інших, без примусу суб'єкта до певної небажаної для нього поведінки, що у свою чергу є життєво необхідним для тієї сторони, яка примушує [3, с. 98].

Відповідно до ч. 1 ст. 488 КПК України, якщо «підозрюваний є неповнолітнім, разом із ним до кримінального провадження залучається його законний представник. Як законні представники можуть бути залучені батьки (усиновлювачі), а в разі їхньої відсутності – опікуни чи піклувальники особи, інші повнолітні близькі родичі чи члени сім'ї, а також представники органів опіки та піклування, установ і організацій, під опікою чи піклуванням яких перебуває неповнолітній (ч. 2 ст. 44 КПК України)» [1].

Слід вказати на негативні моменти участі законного представника неповнолітнього підозрюваного у кримінальному процесі. До таких моментів можна віднести страх неповнолітнього розказувати про обставини вчинення ним кримінального правопорушення у присутності батьків чи опікунів. Стосовно цього І. І. Артеменко звернула увагу на думку С. В. Матвєєва, який запропонував під час вирішення питання про участь законних представників у допиті неповнолітнього підозрюваного (обвинуваченого) враховувати два моменти: 1) почуття, які відчують неповнолітні до цих осіб; 2) можливість їхнього негативного впливу на неповнолітнього в процесі допиту [3, с. 84].

Отже, основними проблемними слідчими (розшуковими) діями, які проводяться щодо неповнолітнього підозрюваного або потерпілого є: допит, освідування та судова експертиза. Під час дослідження питання представництва неповнолітнього підозрюваного або потерпілого нами пропонувалось віднести педагога до кола осіб, які можуть бути законними представниками дитини під час досудового розслідування.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

2. Артеменко І. І. Деякі аспекти залучення законного представника у кримінальних провадженнях щодо неповнолітніх. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2015. Вип. 35 (1.3). С. 82–85. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2015_35\(1\)](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2015_35(1)).

3. Кочура О. О. Неповнолітній потерпілий як учасник кримінального провадження : монографія / за загальною редакцією доктора юридичних наук, професора О.О. Юхна. / Харків : НікаНова, 2015. 249 с. URL: <https://cutt.ly/9Z43CWd>.

4. Бабенко О. Г. Деякі питання представництва неповнолітнього підозрюваного. *Правовий часопис Донбасу*, (1), 167–176. URL: https://otherreferats.allbest.ru/law/01029027_0.html.